

Művészetek-Ének-zene

11-12. évfolyam

Az alábbi helyi tanterv a Hajdú-Bihar Megyei Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium számára készült.

A NAT (2020-tól felmenő rendszerben életbe lépő) szabályozása szerint a gimnázium 9–10. évfolyamán kötelező tantárgy az ének-zene, míg a 11–12. évfolyamon a művészetek műveltségterület tantárgyai közül (ének-zene, dráma és tánc, vizuális kultúra, mozgóképkultúra és médiaismeret) választhatnak a diákok. Ennek megfelelően az iskola a 11–12. évfolyamon a számára megfelelő jellemzőkkel ruházhatja fel a művészeti oktatását azáltal, hogy a számára megfelelő művészeti tantárgyak kiválasztásával, vagy akár komplex művészeti oktatásban gondolkodva alakítja ki a művészeti tantárgyak struktúráját a helyi tantervében.

A művészetek-ének tantárgy tanításának legfőbb céljai megismertetni a gyermekeket az éneklés és a zenélés örömeivel, valamint kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. Ezeknek a céloknak az elérését segíti a kiválasztott repertoár.

Az iskolai művészetek-ének tanulás várt eredménye: a zenei gyakorlat és a zenehallgatás során a tanulók széles körű élményeket szereznek, amely segíti őket eligazodni a körülöttük lévő sokszínű zenei világban.

Az iskolai zenepedagógiai munka Kodály Zoltán alapelveire épül, az aktív éneklést és zenélést szorgalmazza, tradicionális népzene és igényes műzene alapul. A zenei hallásfejlesztés a relatív szolmizáció segítségével történik. A klasszikus remekművek értő befogadása fejleszti az érzelmi intelligenciát.

A kerettantervben feltüntetett anyagon keresztül a tanulók megismerik népzeneink és más népek zenéje, nemzeti zenei kultúránk és a klasszikus zene, a jazz, valamint a populáris műfajok igényes szemelvényeit. A zenepedagógiai munka a tanulók iskolában, iskolán kívül szerzett zenei tapasztalataira, zenei élményeire, illetve adott esetben zenei gyakorlatára épülhet, amely ösztönözheti őket énekkarokban és házi zenélésen való aktív részvételre.

Az iskolai művészetek-ének óra elsősorban a pozitív zenei élmények és gyakorlati tapasztalatok megszerzésére való.

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A művészetek-ének tanítása során a fejlesztési célok órakeretre, tananyagegységekre nem válnak el élesen. Minden órán sor kerül éneklésre, fejlesztik a növendékek zenei generatív készségét, zenét hallgatnak. Ezt segíti a minden órán megjelenő felismerő kottaolvasás és a befogadói kompetenciák fejlesztése. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg. A feltüntetett tematikai egységek és közműveltségi tartalmak megjelenése a közoktatás gyakorlatában természetesen átfedik egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja, a feltüntetett óraszámajánlások pedig az éves összóraszám vonatkozásában nyújtanak tájékoztatást, illetve a tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelölik.

Zenei reprodukció

Éneklés

- Az iskolai ének-zenei nevelés elsődleges élményforrásai a közös éneklés és az elmélyült zenehallgatás. Az ének-zene órán tanult zenei anyag egy részét énekléssel és kreatív zenei gyakorlatokkal készítik elő, illetve sajátítják el.
- Az énekórai műhelymunkát kórus egészíti ki, amely közösségformáló erőt képvisel. Cél, hogy a kóruséneklés örömét a tanulók az ünnepi alkalmak és hétköznapi számos területén megoszthassák másokkal (pl. ünnepeken, hangversenyen, közös éneklés a kirándulásokon, baráti összejöveteleken, közösségi alkalmakon).
- Az énekes anyag egy része mindvégig a magyar népdal, az 5. osztálytól kezdve a klasszikus zenei szemelvények száma növekszik, s a 8. osztálytól kezdve kiegészül a jazz és az igényes populáris zene válogatott szemelvényeivel – elsősorban a befogadói hozzáállás különbségeinek érzékeltetése és a zenei minőség iránti érzékenység fejlesztése céljából, amelyek műfaji határoktól függetlenül értelmezhetők.

Generatív és kreatív készségek fejlesztése

- A generatív - létrehozó, alkotó - készségek és képességek fejlesztésének célja, hogy a tanulók a megszerzett zenei tapasztalatokat alkalmazni tudják, és azokkal képesek legyenek újat alkotni. A generatív tevékenységek, amelyek a kreativitás fejlesztése szempontjából nélkülözhetetlenek, fejlesztik a tanulók zenei érzékét, zeneértését és összpontosító képességét. Segítik őket a zene elemeinek önálló és magabiztos használatában, fejlesztik a tanulók önkifejező képességét, ötletgazdagságát, kreativitását és zenei fantáziáját.
- A generatív zenei tevékenységek a tanítás legkülönbözőbb témáihoz és fázisaihoz kapcsolódhatnak, s bennük a játékos alkotói munka öröme érvényesül. A generatív

tevékenységet mindenkor megelőzi a zenei alkotóelemek (pl. ritmus, dallam, polifónia, harmónia, forma), vagy egy adott zenei stílushoz kapcsolódó zenei jelenségek (pl. a klasszika formaérzéke) megismerése az aktív zenélésen keresztül.

Felismerő kottaolvasás

- A kottaolvasás a zene értésének eszköze, általa olyan kódrendszer kulcsát kaphatják meg a tanulók, amely segíti őket abban, hogy eligazodjanak a zenei tartalmakban. A zenével való ismerkedés kezdeti szakaszában a felismerő kottaolvasás képessége a zeneértés mélységeihez is jelentősen hozzájárulhat. Az önálló zenélésben nélkülözhetetlen eszközzé válik.

- Az ötvonalas kottaképet a gyerekek látják már akkor is, mikor a jelrendszereket még nem tudják megfejteni. A tanulók a felismerő kottaolvasás segítségével egyre több zenei jelenséget képesek jelrendszerről felismerni. A kottaolvasás nem cél, hanem eszköz az iskolai zenetanulás folyamatában.

- A felismerő kottaolvasáshoz kapcsolódó zenei ismeretek tanítása soha nem elvontan, hanem az énekes és hangzó zenei anyaghoz kapcsolódóan történik. A népdalokból vett zenei fordulatokat felhasználják a ritmikai, metrikai és dallami elemek tudatosítására, formájuk megismerése pedig segít a formaérzék fejlesztésében. Az elemző megközelítés helyett válasszák a műfaji meghatározást, találják meg az élethelyzet, az érzelmi kifejezés, az esztétikai szépség személyes kapcsolódási pontjait. A népdalok szövegének értelmezése rávilágít a népdalok gazdag szimbolikájára, megvilágítja a magyar szókinccs gazdagságát. A népdalok nem a felismerő kottaolvasás gyakorló példái. Csak akkor szolmizáltassák, ha az a szebb, tisztább megszólaltatást segíti.

Zenei befogadás

Befogadói kompetenciák fejlesztése

- A befogadói kompetenciák fejlesztése a zenehallgatás anyagának mélyreható megismerését segíti elő. A befogadói kompetenciák fejlesztése során az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyának kell érvényesülnie. A befogadói kompetenciák fejlesztésével megalapozható a tanulók zenehallgatói magatartása, akik a zenehallgatás során olyan élményeket – minél többféle és valóságos zenei tapasztalatokat – szereznek a hallgatott zenéről, amelyek hatására egyre inkább különbséget tudnak tenni az elmélyült zenehallgatás (vagyis a zene befogadása) és a háttérzene fogyasztása között.

- Csend és teljes figyelem nélkül nem jön létre élményt adó zenei befogadás. A művészi értékű zene befogadójává csak az a tanuló válik, aki teljes figyelmét képes a hallott zene felé irányítani. A befogadói kompetencia fejlesztése éppen ezért részben a figyelem készségének

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

kialakítása és folyamatos erősítése felé irányul. Az alsó tagozatban a gyermek a játékos tevékenység során képes leginkább az elmélyült figyelemre. Az alsóbb osztályokban a mozgás és az éneklés szorosan összekapcsolódik. A zeneérzés fejlesztése mellett a mozgás is lehetőséget ad a zenei jelenségek megéreztetésére és megértésére, a zenei készségek elmélyítésére is.

Rendszeres zenehallgatás: A zeneművek zenei és zenén kívüli tartalmának, üzenetének megértéséhez szükség van a zenei élmények rendszeres biztosítására: minden órán legyen zenehallgatás, amely az élmény (örömszerző) funkcionálisan túl alapját adja a generatív készségek formálódásának, hiszen a generativitás a sokrétű zenei élményből fejlődik ki.

- A zenehallgatási anyag értő befogadását segíti az adekvát befogadói attitűd kialakítása, azaz fontos, hogy a tanulók kellő nyitottsággal forduljanak a hallgatott zene felé. A nyitott befogadói attitűd támogatja a zenei hatás megfelelő megélését, így segíti a zene különböző megnyilvánulásainak, például funkciójának, stílusának és műfajának pontos értelmezését, elfogadását és pozitív értékelését.

- A befogadói kompetencia fejlesztését segíti elő elsősorban a zenében rejlő gesztusok, karakterek, érzelmek, hangulatok érzékelésének és átérzésének képessége, másodsorban pedig a biztos és differenciált hallási képesség (ritmus-, dallam- és hangszínérzék) és a zenei memória. Ezeket rendszeres és nagy mennyiségű énekléssel és a generatív készségek más fejlesztő gyakorlataival alakíthatják.

- Zeneelméleti és zenetörténeti alapismeretek minden esetben a zenei befogadást segítik, az elméleti és a lexikális adatok közül elsősorban a kiválasztott művel kapcsolódókkal foglalkozzanak. A lényegláttatásnak és az életszerűségnek minden esetben kulcsszerepet kell kapnia. Egy szerzői életrajz ismertetésében a szerző személyiségének bemutatása, művészi és emberi élethelyzeteinek, a környezetével való kölcsönhatásának, problémáinak, sorsfordulatainak átéreztetése és mindennek művészetére gyakorolt hatása az elsődleges tartalom. Ezt helyenként megtámogathatják a jól megválasztott tényadatok (dátumok, helyszínek), mindenkor kiegészítő, tájékozódást könnyítő jelleggel. Ugyanez érvényes az elméleti ismeretekre: a formatan, az összhangzattan vagy a szolmizáció alapinformációi csak akkor válnak hasznossá, ha zenei érzetekhez kapcsolódnak, ha segítenek a gyerekeknek átérezni azokat a zenei jelenségeket, amelyekről szólnak.

Zenehallgatás

A rendszeres és figyelmes zenehallgatással a tanulók zene iránti fogékonyságát és zenei ízlését formálják.

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

- A zenehallgatási anyag kiválasztásakor a zenei teljességre kell törekedni. Lehetőleg teljes műveket hallgassanak meg, hiszen a tanulók befogadói kompetenciáját s elsősorban zenei formaérzékét a teljes kompozíciók bemutatása fejleszti. A műalkotás egészéről kell benyomást szereznük, mielőtt a részletekre irányítják a figyelmüket. Miközben a figyelem irányítása bizonyos jelentéstartalmak megvilágítása érdekében fontos, fokozottan figyeljenek arra, hogy a szempontok ne tereljék el a tanulók figyelmét a mű egészének élményszerű befogadásáról. A zenei stíluskorszakok tudatosítása a 9–10. osztály tantervének feladata. A 11-12. évfolyamon a társművészetek, tantárgyi kapcsolatok összefüggéseinek elemző, értő feldolgozására is lehetőség nyílik. Az értő, elemző, az éneklésre, zenehallgatásra építő önálló véleményalkotás elősegíti az ismeretek rendszerezését, elmélyítését.

- Zenehallgatásnál – figyelve a ma felnövő generációk vizuális igényére – törekszünk a DVD-n elérhető koncertfelvételek bemutatására is. Használjuk az internet lehetőségeit is.

- Az iskolai zenehallgatás célja nem lehet minden remekmű, s az összes zenei műfaj megismertetése, sokkal fontosabb a befogadói kompetenciák fejlesztése és a zenehallgatás igényének kialakítása, amely biztosítja az egész életen át tartó zenei érdeklődést. Bízunk kell abban, hogy a meg nem ismert műveket a tanulók életük folyamán megismerik, amennyiben kialakították bennük az igényt az értékes művek hallgatására.

Tárgyi feltételek

- Szaktanterem pianínóval
- Megfelelő nagyságú tér a mozgáshoz
- Megfelelő méretű, jól szellőztethető terem a kórusmunkához
- Ötvonalas tábla
- Ritmushangszerek
- Jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, erősítő, hangszórók
- Számítógép internetkapcsolattal
- Hangtár, hozzáférhető hanganyag
- Kottafüzet

A 11-12. évfolyamon a művészetek-ének-zene tantárgy megoszlása a következő:

Évfolyam	11.	12.
Heti óraszám	1 óra	2 óra
Tanítási hetek száma	36 hét	36 hét
Éves óraszám	36 óra	72 óra

11-12. évfolyam

A művészetek-ének tantárgy a 11–12. évfolyamon a NAT alábbi fejlesztési területeit képviseli hatékonyan: erkölcsi nevelés, nemzeti öntudat, hazafias nevelés, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, médiatudatosságra nevelés, az önismeret és a társas kultúra fejlesztése, a testi és lelki egészségre nevelés. A kulcskompetenciák közül támogatja az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség, anyanyelvi kommunikáció, idegen nyelvi kommunikáció, digitális kompetencia, kezdeményezőképesség, vállalkozói kompetencia, hatékony, önálló tanulás fejlesztését.

Ebben az életkorban a zenei stílusnak megfelelő előadásmód, a kommunikatív muzikalitás továbbfejlesztése áll a középpontban. Érdekes kisebb alkalmi együtténeklő csoportoknak is rendszeres funkcionális énekes feladatot adni (pl.: projektnapok zenei elemei, bensőséges közösségi, egyházi ünnepeken való aktív részvétel, ének és hangszer-verseny, stb.).

Az énekes anyagban a klasszikus és populáris zenei műfajok szemelvényei mellett nagy jelentősége van a zenehallgatás anyagainak dúdoló, kísérő, csak a követés és a minél közelebbi megismerés igényével történő éneklésének is. A tanulók az énekelt dalok meghatározott zenei elemeit megfigyelik, tanári rávezetéssel tudatosítják, s felismerik kottaképről, esetleg tanári segítséggel reprodukálják.

A zenehallgatásra ajánlott zeneirodalmi műveket alaposan és sokféle részletre kiterjedően ismertetjük.

A zenehallgatási anyag előkészítése és tanítása során törekszünk az infokommunikációs társadalomban elérhető gazdag médiatartalmak felhasználására (pl. letölthető multimédiás tartalmak, különböző interpretációk összehasonlítása).

A művészetek-ének tantárgy keretében korábban megszerzett tapasztalatokat és zenei ismereteket új szempontok szerint árnyaljuk (társművészetek, zenei műfajok kronologikus fejlődése, zenei stílusirányzatok, történelmi és irodalmi párhuzamok stb.).

Építünk a tanulók informatikai tudására és az internetkorszak hatásaira. A tanítás folyamatában az interaktivitás középpontba kerül, a tanítás-tanulás folyamatába javasoljuk a nagyobb zenei tapasztalatokkal rendelkező diákok bevonását (kiselőadások, élő zenei bemutató, aktuális zenei jelenségekhez, történésekhez, eseményekhez kapcsolódó vitafórum).

Nem szabad lemondani az osztályszintű éneklésről és a kóruséneklésről.

Az első 10 évfolyamon meghatározott 5 fejlesztési cél közül a 11. és 12. évfolyamon az éneklés és a zenehallgatás a releváns.

Művészetek-Ének-zene

11. évfolyam

34+2óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Órakeret
Zenei reprodukció/Zeneművek/Énekes anyag	17+2 óra
Zenei reprodukció/Zeneművek/Zenehallgatási anyag	17 óra
Összes óraszám	36 óra

1. TÉMAKÖR: Zenei reprodukció/ Zeneművek / Énekes anyag

HELYI ÓRASZÁM: 17+2 óra

Népdalaink világa

ISMERETEK

Zeneirodalmi szemelvények éneklése tiszta intonációval és helyes hangképzéssel az életkori sajátosságokat figyelembe véve (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról), a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan (vokális és hangszeres művek – tanévenként több szemelvény).

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM GIMNÁZIUMI HELYI TANTERVE

Az aktuális tevékenységhez kapcsolódó zenei anyag:

- ballagás, szalagavató
- koncertek,
- iskolai ünnepélyek,
- évfordulók.

Szemelvények a többszólamú énekléshez:

- kánonok,
- reneszánsz, barokk, romantikus kórusművek,
- népdalfeldolgozások,
- más népek zenéjének többszólamú feldolgozása.

Néhány populáris zenei szemelvény a zenehallgatás anyagából válogatva.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

A tanult dalanyag ébren tartása, használatával az éneklési készség fejlesztése.

További dalkincs bővítés, a motivált és örömteli éneklés kialakítása, helyes énektechnikával és hangképzéssel. Stílusos, kifejező, élményt adó éneklés.

FOGALMAK

A választott dalanyaghoz kapcsolódó, a műfajra és a zenei stílusra jellemző fogalmak.

TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés.
- A kreativitás támogatása az éneklésnél, táncolásnál.
- Éneklés az iskolai kórusban.
- Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó előadásokban, projekteknél.
- Részvétel a Zenei Világnap alkalmából rendezett iskolai programokban.
- A Fejlesztési feladatok és Készségek elnevezésű részben javasoltak alkalmazása.

2. TÉMAKÖR: Zenei reprodukció/ Zeneművek / Zenehallgatási anyag

HELYI ÓRASZÁM: 17 óra

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

ISMERETEK

Az alábbi szempontok alapján válogatott és meghallgatott zenei részletek felismerése.

A zenehallgatási anyag feldolgozásának módja:

- a kiválasztott zenei példa meghallgatása,
- a legfontosabb zenei jellemzők kiemelése és egy részének reprodukciója (ritmus, dallam, harmónia),
- a felvétel helye és ideje, az előadó(k), más kapcsolódó zenei példák, stílus meghatározása.

Javasolt témakörök, melyek a rendelkezésre álló időkeret és tematika alapján választhatóak:

- Zene és színház: az opera története, daljáték, operett
- Musical, rockopera, balett
- Jazztörténeti szemelvények
- A klasszikus és populáris zene világa
- Tánczenék régen és ma
- Nemzetek zenéi
- Az emberi hang
- Hangszerek
- Zenei intézmények
- Népzene

A zenehallgatási anyag feldolgozásának szempontjai:

- történelmi háttér, adott stíluskorszak jellemzői,
- a zeneszerző jelentősége az adott műfaj fejlődéstörténetében,
- a kiválasztott mű zenei jellemzői,
- a librettó, szereplők és ábrázolásuk,
- a drámai kifejezés zenei eszközeinek megfigyelése,
- különböző rendezői interpretációk.

Zene és történelem:

- görög és római mitológiai történetek a zenében,
- bibliai történetek a zenében,
- magyar zenetörténeti események korszakonként,
- egyház-zenetörténeti események korszakonként,
- zenei portrék.

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM GIMNÁZIUMI HELYI TANTERVE

Zene és irodalom:

- költészet, dráma, regény, elbeszélés zenei feldolgozásai

Zene és képzőművészet:

- festészet hatása a zenére

Zene és előadó-művészet:

- alkotás, előadó-művészet és befogadás kapcsolata,

- egy-egy zeneszerző alkotó személyisége és életpályája

- a zeneszerzés és előadó-művészet kapcsolata

- előadó-művészi életpályák régen és ma

A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése, hangverseny-látogatás.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- A tanulók kreatív képzeletének fejlesztése változatos motivációs technikákkal, a zeneművek nyújtotta lehetőségeket kihasználva.
- A zeneművek gondolati tartalmát kifejező eszközök felismerésére, átélésére és értelmezésére alkalmas képességek kialakítása.
- Egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok felismerése.
- Hosszabb, összetettebb koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásának képessége.
- Összefüggés felfedezése a zenei stíluskorszakok és a történelmi események, irodalmi alkotások között.
- A zeneművekről történő önálló véleményalkotás képességének kialakítása.

FOGALMAK

A választott modulhoz kapcsolódó fogalmak.

TEVÉKENYSÉGEK

- Részvétel hangversenyeken.
- Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán.
- Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához.
- Zeneművek zenetörténelmi rendszerezése.
- Koncertfilm megtekintése.

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

- Kiállítás megszervezése híres magyar zeneszerzőkről, zenekarokról, előadóművészekről, zeneművekről, koncerthelyszínekről.
- A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése.
- Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről.
- Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről.
- Kiselőadás a hangszerekről (megszólaltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával).
- Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata.

Zenehallgatási anyag

A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint módosítható, a megadott művek azonos stílusú és műfajú művekkel kiválthatók. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód (pl. szimfóniatétel, daljáték, opera). A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást. A zenehallgatás célja elsősorban a tájékozódás az összefüggések, a zenei fejlődés láttatása, az önálló gyűjtőmunkára és véleményalkotásra készítés. A zenehallgatási anyag módját és mértékét is ez határozza meg.

Népdal, hangszeres népzene, nemzetiségek zenéje, népies műdal, cigányzene, verbunkos zene
XIX. századi szerzők nemzeti táncai (Chopin, Brahms, Dvořák)

- Claudio Monteverdi: Orfeo – opera
- Johann Sebastian Bach: h-moll mise – részletek, BWV 232
- Johann Sebastian Bach: C-dúr toccata adagio és fuga, BWV 582
- Georg Friedrich Händel: Concerto grosso-k, Op. 6
- Joseph Haydn: B-dúr vonósnégyes, Op. 6. No. 4. Hob. III:78, „A hajnal”
- Joseph Haydn: d-moll, „Nelson” mise, Glória tétel, Hob. XXII:11
- Wolfgang Amadeus Mozart: Requiem, K 626
- Ludwig van Beethoven: G-dúr zongoraverseny I. tétel, Op. 58.
- Franz Schubert: A szép molnárlány (Die Schöne Müllerin), D. 795
- Felix Mendelssohn-Bartholdy: e-moll hegedűverseny, Op. 64
- Robert Schumann: Karnevál, Op. 9
- Erkel Ferenc: Hunyadi László – részletek

**A kiemelt figyelmet igénylő (SNI, BTM) gyerekekre vonatkozó segítő módszertani
elemek**

Ezen tanulók továbblépési követelményei megegyeznek a többi tanulóéval, de ennek elérése egyéni úton, differenciált módon zajlik. Pl. folyamatos egyéni megsegítés, több idő, illetve kevesebb feladat adása, különböző nehézség feladatok, mintaadás, algoritmusok segítségével, inkább felismerés, mint alkalmazás a feladatok szintjén. Eszközhasználat: Internetes segítő portálok, programok, korong, táblázatok, stb. Páros vagy kiscsoportos munkaformák.

**A kiemelt figyelmet igénylő (tehetséges) gyerekekre vonatkozó segítő módszertani
elemek**

Ezen tanulók követelményei megegyeznek a többi tanulóéval, de annak elérése egyéni úton, differenciált módon történik: többletfeladatok, érdeklődéshez igazodó plusz tevékenységek, ismeretek gazdagítását, dúsítását szolgáló illetve a tananyag mélyítését célzó kiegészítő feladatok adása (kiselőadás, prezentáció, versenyeztetés).

**A továbbhaladás feltételei: a témakörök tanulása eredményeként meghatározottak
alapján.**

A tanulók értékelése 11. évfolyamon:

A tanulók értékelése 11. évfolyamon érdemjegy formájában történik:

- jeles (5)
- jó (4)
- közepes (3)
- elégséges (2)
- elégtelen (1)

Művészetek-Ének-zene

12. évfolyam

68+4 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Órakeret
Zenei reprodukció/Zeneművek/Énekes anyag	34 óra
Zenei reprodukció/Zeneművek/Zenehallgatási anyag	36+2 óra
Összes óraszám	72óra

1.TÉMAKÖR: Zenei reprodukció/ Zeneművek / Énekes anyag

HELYI ÓRASZÁM: 34 óra

Korábbi években megszerzett kompetenciák, ismeretek, zenei élmények elmélyítése

ISMERETEK

Zeneirodalmi szemelvények éneklése tiszta intonációval és helyes hangképzéssel az életkori sajátosságokat figyelembe véve (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról), a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan

(vokális és hangszeres művek – tanévenként több szemelvény).

Az aktuális tevékenységhez kapcsolódó zenei anyag:

- ballagás, szalagavató
- koncertek,
- iskolai ünnepélyek,
- évfordulók.

Szemelvények a többszólamú énekléshez:

- kánonok,
- reneszánsz, barokk, romantikus kórusművek,
- népdalfeldolgozások,
- más népek zenéjének többszólamú feldolgozása.

Néhány populáris zenei szemelvény a zenehallgatás anyagából válogatva.

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- A tanult dalanyag ébren tartása, használatával az éneklési készség fejlesztése.
- További dalkincsbővítés, a motivált és örömteli éneklés kialakítása, helyes énektechnikával és hangképzéssel.
- Stílusos, kifejező, élményt adó éneklés.
- Részvétel közös kreatív zenélési formákban, a zeneművek befogadásának előkészítéséhez.
- A többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével a többirányú figyelem, a hallás, az intonációs készség fejlődése.
- Gyakorlat szerzése a felismerő kottaolvasásban.
- A zenei formaérzék fejlesztése.

FOGALMAK

A választott dalanyaghoz kapcsolódó, a műfajra és a zenei stílusra jellemző fogalmak.

TEVÉKENYSÉGEK

- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával.
- Ritmikai játékok.
- Zenei kérdés, válasz rögtönzése.
- Kottaíráshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése.
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniak megfigyelésének és meghallásának gyakorlására.

2.TÉMAKÖR: Zenei reprodukció/ Zeneművek / Zenehallgatási anyag

HELYI ÓRASZÁM: 36 + 2 óra

A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.

ISMERETEK

Az alábbi témakörök és szempontok alapján válogatott és meghallgatott zenei részletek felismerése.

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM GIMNÁZIUMI HELYI TANTERVE

Javasolt témakörök, melyek a rendelkezésre álló időkeret és tematika alapján választhatóak:

1. Zene és színház: az opera története, daljáték, operett
2. Musical, rockopera, balett
3. Jazztörténeti szemelvények
4. A klasszikus és populáris zene világa
5. Tánczenék régen és ma
6. Nemzetek zenéi
7. Az emberi hang
8. Hangszerek
9. Zenei intézmények
10. Népzene

A zenehallgatási anyag feldolgozásának szempontjai:

- történelmi háttér, adott stíluskorszak jellemzői,
- a zeneszerző jelentősége az adott műfaj fejlődéstörténetében,
- a kiválasztott mű zenei jellemzői,
- a librettó, szereplők és ábrázolásuk,
- a drámai kifejezés zenei eszközeinek megfigyelése,
- különböző rendezői interpretációk.

Zene és történelem:

- görög és római mitológiai történetek a zenében,
- bibliai történetek a zenében,
- magyar zenei történeti események korszakonként,
- egyház-zenei történeti események korszakonként,
- zenei portrék.

Zene és irodalom:

- költészet, dráma, regény, elbeszélés zenei feldolgozásai

Zene és képzőművészet:

- festészet hatása a zenére

Zene és előadó-művészet:

- alkotás, előadó-művészet és befogadás kapcsolata,
- egy-egy zeneszerző alkotó személyisége és életműve,
- a zeneszerzés és előadó-művészet kapcsolata,

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM GIMNÁZIUMI HELYI TANTERVE

- előadó-művészi életpályák régen és ma,
- A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése, hangverseny-látogatás.

A zenehallgatási anyag feldolgozásának módja:

- a kiválasztott zenei példa meghallgatása,
- a legfontosabb zenei jellemzők kiemelése és egy részének reprodukciója (ritmus, dallam, harmónia),
- a felvétel helye és ideje, az előadó (k), más kapcsolódó zenei példák, stílus meghatározása.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége, s annak fejlesztése.
- A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése, az előzőekben elsajátított ismeretek szinten tartása.
- A befogadói kompetencia erősítése, az ismeretek kronológiai rendszerezésével.
- Zenében való tájékozottság, értékalkotás. Elemzés, szintetizálás véleményalkotás folyamán.
- Érvelés és vitakultúra fejlesztése.

FOGALMAK

A választott modulhoz kapcsolódó fogalmak.

TEVÉKENYSÉGEK

- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával.
- Ritmikai játékok.
- Zenei kérdés, válasz rögtönzése.
- Kottairáshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése.
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniak megfigyelésének és meghallásának gyakorlására.

Zenehallgatási anyag:

Klasszikus zenei anyag

Az alábbi felsorolás ajánlásokat tartalmaz. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint módosítható, a megadott művek azonos stílusú és műfajú művekkel kiválthatók. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód (pl. szimfóniatétel, daljáték, opera). A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.

A középiskola záró szakasza az érettségire való felkészülés ideje. A zenehallgatás célja elsősorban a tájékozódás az összefüggések, a zenei fejlődés láttatása, az önálló gyűjtőmunkára és véleményalkotásra készítés. A zenehallgatási anyag módját és mértékét is ez határozza meg.

- Népdal, hangszeres népzene, népies műdal, verbunkos zene
- Robert Schumann: Karnevál, Op. 9
- Liszt Ferenc: Rigoletto parafrázis (Rigoletto Paraphrase de Concert), S.434
- Liszt Ferenc: Magyar történelmi arcképek (Historische ungarische Bildnisse), S. 205
- Giuseppe Verdi: Aida – opera, részletek
- Richard Wagner: A nürnbergi mesterdalnokok (Die Meistersinger von Nürnberg) – nyitány
- Hector Berlioz: Fantasztikus szimfónia (Symphonie fantastique), Op. 15
- Johannes Brahms: Akadémiai ünnepi nyitány, c-moll, Op. 80
- Nyikolaj Rimszkij-Korszakov: Spanyol capriccio
- Pjotr Iljics Csajkovszkij: Olasz capriccio
- Giacomo Puccini: Bohémélet (La Bohème) – opera, részletek
- Szergej Rachmaninov: Nocturne
- Claude Debussy: A tenger
- Arnold Schönberg: Egy varsói menekült (ein Überlebender aus Warschau), Op. 46
- Maurice Ravel: La Valse
- Igor Stravinsky: Tűzmadár
- Bartók Béla: III. zongoraverseny, BB 127.
- Kodály Zoltán: Galántai táncok

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM GIMNÁZIUMI HELYI TANTERVE

-Lajtha László: Op. 63. VII. szimfónia („Forradalom”, 1957). Eredeti címe „Mártírok siratója”

-Anton Webern: Fünf Stücke (Öt darab) zenekarra, Op. 10

-Kurtág György: Négy dal Pilinszky János verseire (1975)

-Pierre Boulez: Notations I–IV.

-Eötvös Péter: Három nővér – opera

-Magyar populáris zenei szemelvények

A középiskolában az énekes és a zenehallgatási anyagban megjelennek a klasszikus értelemben vett kompozícióktól és az autentikus népzene-től különböző műfajok, stílusirányzatok is.

A magyar anyagot éneklésre is, míg a külföldi anyagot elsősorban zenehallgatásra alkalmazzuk.

A kiemelt figyelmet igénylő (SNI, BTM) gyerekekre vonatkozó segítő módszertani elemek

Ezen tanulók továbblépési követelményei megegyeznek a többi tanulóéval, de ennek elérése egyéni úton, differenciált módon zajlik. Pl. folyamatos egyéni megsegítés, több idő, illetve kevesebb feladat adása, különböző nehézség feladatok, mintaadás, algoritmusok segítségével, inkább felismerés, mint alkalmazás a feladatok szintjén. Eszközhasználat: Internetes segítő portálok, programok, korong, táblázatok, stb.. Páros vagy kiscsoportos munkaformák. Személyre szabott megsegítő programot az egyéni fejlesztési terv és az adott tanévre készült egyéni tanmenetek tartalmazzák.

A kiemelt figyelmet igénylő (tehetséges) gyerekekre vonatkozó segítő módszertani elemek

Ezen tanulók követelményei megegyeznek a többi tanulóéval, de annak elérése egyéni úton, differenciált módon történik: többletfeladatok, érdeklődéshez igazodó plusz tevékenységek, ismeretek gazdagítását, dúsítását szolgáló illetve a tananyag mélyítését célzó kiegészítő feladatok adása (kiselőadás, prezentáció, versenyeztetés).

A továbbhaladás feltételei: a témakörök tanulása eredményeként meghatározottak alapján.

A tanulók értékelése 12. évfolyamon:

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

**A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM GIMNÁZIUMI HELYI
TANTERVE**

A tanulók értékelése 12. évfolyamon érdemjegy formájában történik:

- jeles (5)
- jó (4)
- közepes (3)
- elégséges (2)
- elégtelen (1)